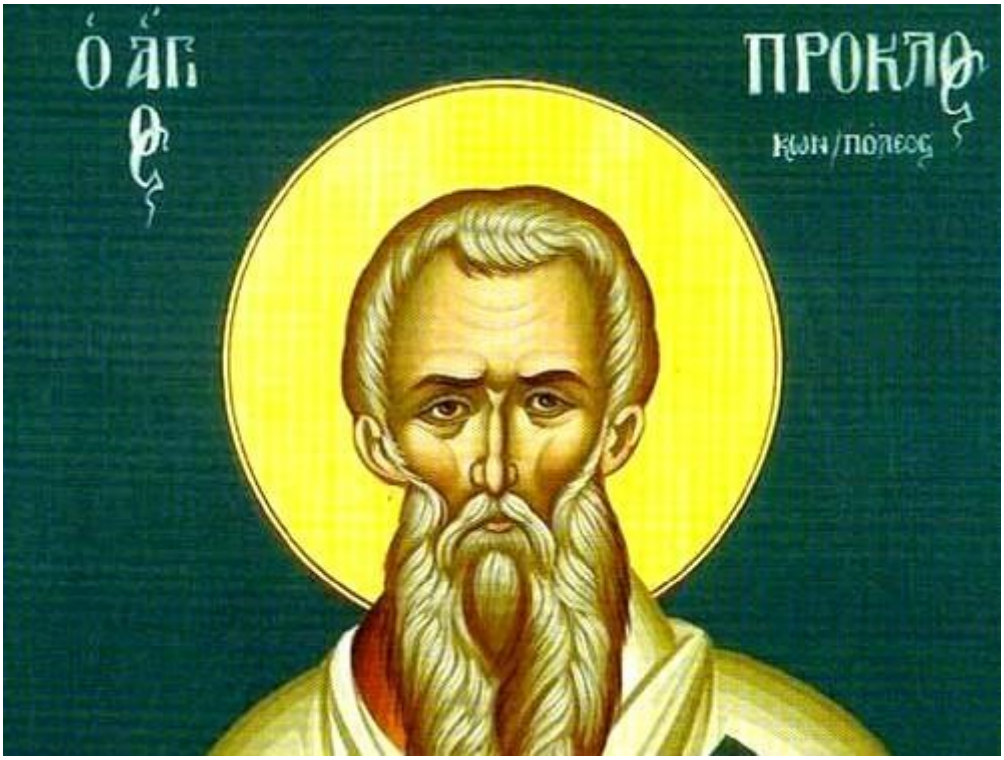
20/11/2026

20 Νοεμβρίου: Εορτάζει ο Άγιος Πρόκλος, Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως

/ Βίοι Αγίων

Σήμερα, Πέμπτη, 20 Νοεμβρίου, προεόρτια των εισοδίων της Θεοτόκου εν τω Ναώ, τιμάται από την Εκκλησία η μνήμη του Αγίου Γρηγορίου του Δεκαπολίτου, που έζησε ασκητικά κατά την περίοδο της εικονομαχίας, του Αγίου Πρόκλου, Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως και του Οσίου Σωζομένου του εν Γαλατεία της Καρπασίας.

Γράφει ο Πρωτοπρ. Βασίλειος Ι. Καλλιακμάνης, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.

Άγιος Πρόκλος Κωνσταντινουπόλεως: ο καρτερικός επίσκοπος

α) Η μεγαλύτερη προσφορά της Εκκλησίας στον κόσμο είναι οι άγιοι. Όταν η Εκκλησία αναδεικνύει αγίους, είναι ζωντανή και ακμάζουσα. Οι άγιοι αισθητοποιούν το μυστήριο της πίστεως.

Φανερώνουν με την αγία βιοτή τους την οδό της σωτηρίας. Μπορεί να είναι διαφορετικοί μεταξύ τους, αλλά τους ενώνει η χάρη του Θεού. Οι άγιοι παρουσιάζουν σε συγκεκριμένο χρόνο και τόπο βιωμένο το Ευαγγέλιο του Χριστού.

Κι ενώ ζουν στη γη, πολιτεύονται στον ουρανό, αφού εμπνευστής, οδηγός, συμπαραστάτης και βοηθός τους είναι ο Ζωοδότης Χριστός.

β) Στις 20 Νοεμβρίου μαζί με άλλους αγίους η Εκκλησία τιμά και τον Άγιο Πρόκλο, που διετέλεσε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Ο άγιος αυτός είναι άγνωστος στο ευρύ κοινό, αλλά ο βίος του είναι αξιοθαύμαστος. Παρότι ικανός και μορφωμένος, διακρινόταν για την άμετρη ταπείνωσή του, αφού δεν ενδιαφερόταν τόσο για τη δική του ανάδειξη όσο για το καλό και την ειρήνευση της Εκκλησίας. Τέσσερις φορές υποψήφιος για τον πατριαρχικό θρόνο, μόλις την τέταρτη αναδείχθηκε πατριάρχης.

γ) Στον Συναξαριστή αναφέρεται ότι: «Ο εν Αγίοις Πατήρ ημών Πρόκλος, ήκμαζε κατά τους χρόνους Θεοδοσίου του μικρού, εν έτει 408. Με το να ήτον δε ευλαβής και ενάρετος, εχειροτονήθη επίσκοπος Κυζίκου από τον Άγιον Σισίνιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. Πηγαίνωντας δε εις την Κύζικον, δεν έγινε δεκτός από τους κληρικούς της επαρχίας του, διατί είχον χειροτονήση έτερον, Δαλμάτον ονόματι. Όθεν εγύρισεν οπίσω εις την Κωνσταντινούπολιν μένωντας σχολάζων από επαρχίαν».

δ) Χωρίς να λυπηθεί, επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη, όπου μπορεί να ζούσε ως «σχολάζων», αλλά η προσφορά του ήταν μεγάλη, αφού δίδασκε με ευγλωττία την ορθόδοξη πίστη. Όταν πέθανε ο πατριάρχης Σισίνιος, προτάθηκε για πατριάρχης ο Πρόκλος. Παρότι δεν εξελέγη, συνέχισε να διακονεί την Εκκλησία. Όταν εμφανίστηκε η αίρεση του Νεστορίου, ο ενάρετος και ειρηνικός επίσκοπος υπερασπίστηκε θερμά την ορθή πίστη. Μετά την καταδίκη του Νεστορίου και παρότι είχε δώσει πλείστες όσες πνευματικές μάχες, παραγκωνίζεται για τρίτη φορά και στον θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως εκλέγεται ο Μαξιμιανός. Διακόνησε με ταπείνωση και αφοσίωση τον νέο πατριάρχη και μετά τον θάνατό του επελέγη τελικά πατριάρχης.

ε) Η προσήλωση του Πρόκλου στα ουσιώδη της χριστιανικής ζωής και η καρτερία του στην περιφρόνηση και τον παραγκωνισμό συνέβαλαν ώστε να αναδειχθεί σπουδαίος. Συνεχιστής της εκκλησιαστικής παράδοσης του ιερού Χρυσοστόμου και συνεργάτης του ιερού πατρός, εργάσθηκε με επιείκεια και σύνεση για να επαναφέρει στην Εκκλησία τόσο τους αιρετικούς οπαδούς του Νεστορίου όσο και εκείνους που είχαν σκορπίσει εξαιτίας των εξοριών του αγίου Ιωάννου. Ανεξίκακος, πράος και μετριοπαθής βοήθησε σημαντικά στη διαμόρφωση του χριστολογικού δόγματος, ειρήνευσε την Εκκλησία και με τις θαυμάσιες ομιλίες στην Παναγία καθιέρωσε τα προσωνύμια «Θεοτόκος» και «αειπάρθενος».

στ) Η Παναγία από τον άγιο Πρόκλο χαρακτηρίζεται «εργαστήριον ενώσεως των δύο φύσεων» του ενανθρωπήσαντος Υιού και Λόγου του Θεού. Όπως ακριβώς η λυχνία δεν είναι η αιτία του φωτός, αλλά όχημά του, έτσι και η Παναγία δεν είναι Θεός, αλλά ναός του Θεού. Ο Άγιος Πρόκλος στηρίζει το «αειπάρθενον» της Παναγίας και τον όρο «Θεοτόκος» στην επίσκεψη του Θεού Λόγου. Η θεία επίσκεψη, που ονομάζεται «ανιστόρητη είσοδος και ανερμήνευτη έξοδος», καθιστά την Παναγία Θεοτόκο.

ζ) Εκτός από τις διασαφήσεις στο δόγμα της ενανθρώπησης, ο άγιος εισήγαγε στη λατρεία κατά τη διάρκεια καταστροφικών σεισμών στην Κωνσταντινούπολη τον γνωστό Τρισάγιο Ύμνο: «Άγιος ο Θεός, Άγιος Ισχυρός, Άγιος Αθάνατος ελέησον ημάς». Ακόμη, φρόντισε για την ανακομιδή των λειψάνων του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου, τη μεταφορά τους από τα Κόμανα στην Κωνσταντινούπολη και την απόθεσή τους στο ναό των Αγίων Αποστόλων, αφήνοντας τη φήμη αγίου ανδρός.